

BELİREN YETİŞKİNLİK DÖNEMİNDEKİ BİREYLER İÇİN TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR ÖLÇEĞİ'NİN GELİŞTİRİLMESİ*

Hasan EŞİCİ**

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin temel psikolojik ihtiyaçlarının doyumunu belirlemek için Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği'nin geliştirilmesidir. Bu amaçla ilk olarak ilgili literatür taranarak 59 maddelik madde havuzu oluşturulmuştur. Uzman görüşlerinin ardından 33 öğrenci üzerinde pilot uygulamalar gerçekleştirilerek revizyonlar yapılmıştır. Beşli Likert tipindeki 59 maddelik form uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Araştırma grubunda 258'i kadın, 161'i erkek toplam 419 kişi yer almaktadır. Test tekrar test çalışması için ise 47 kişiye iki hafta arayla uygulama yapılmıştır. AFA sonucunda ölçeğin toplam varyansın %48.21'ini açıkladığı, 25 maddeden oluşan dört alt boyutlu bir yapıya sahip olduğu ve görülmüştür. DFA sonucunda elde edilen uyum indekslerinin ve istatistiksel sonuçların temel ölçütleri karşıladığı, ölçme aracının yapısının hem kuramsal hem de istatistiksel açıdan uygun olduğu doğrulanmıştır. Yapılan güvenilirlik çalışmaları sonucunda elde edilen bulgular incelenmiş ölçeğin güvenilir olduğu sonucu elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlar ilgili literatür bağlamında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Seçim teorisi, temel psikolojik ihtiyaçlar, beliren yetişkinlik, ölçek geliştirme

THE DEVELOPMENT OF BASIC PSYCHOLOGICAL NEEDS SCALE FOR EMERGING ADULTHOOD

ABSTRACT

The aim of this research is to develop the Basic Psychological Needs Scale to determine the satisfaction of basic psychological needs of individuals in emerging adulthood. For this purpose, an item pool of 59 items was created by first scanning the relevant literature. Following expert opinions, pilot implementations were carried out on 33 students and revisions were made. The five-point Likert-type 59-item form was made ready for application. There are 419 people, 258 women and 161 men in the research group. For the test-retest study, 47 people were administered two weeks apart. As a result of EFA, it was seen that the scale explains 48.21% of the total variance, and has a four-sub-dimension structure consisting of 25 items. It has been confirmed that the fit indices and statistical results obtained as a result of CFA meet the basic criteria, and the structure of the measurement tool is suitable both theoretically and statistically. The findings obtained as a result of the reliability studies were examined, and the result obtained was that the scale was reliable. The results obtained were discussed in the context of the relevant literature.

Keywords: Choice theory, basic psychological needs, emerging adulthood, measurement development

* Bu makale 2014 yılında Prof. Dr. Yaşar ÖZBAY danışmanlığında hazırlanan "Romantik ilişki kalitesinin erken dönem uyumsuz şemalar, bağlanma ve psikolojik ihtiyaçlar açısından incelenmesi" adlı doktora tezinden üretilmiştir.

** Dr. Öğr. Ü. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, PDR ABD, hasan.esici@hku.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3659-3074>

GİRİŞ

Bireyin içinde bulunduğu her gelişim döneminin kendine has özellikleri ve gelişim görevleri bulunmaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmalar ile özel bir gelişim dönemi olarak kabul edilen beliren yetişkinlik dönemi genellikle üniversite yıllarını içine alan 18-25 yaşları arasındaki yaşam dönemini ifade etmektedir (Arnett, 2000; Arnett, 2004; Fincham ve Cui, 2011). Bu dönemin özellikleri arasında kimlik araştırmasının devam etmesi, istikrarsızlıkların olması, benliğe odaklanması yer almaktadır (Arnett, 2000; Arnett, 2004). Türkiye'de son yıllarda yapılan çalışmalar beliren yetişkinlik kavramının bilim adamlarının ilgisini çektiğini göstermektedir (Atak ve Çok, 2010; Atak, 2011; Eryılmaz ve Atak, 2011; Eryılmaz ve Ercan, 2010, 2011; İlhan ve Özdemir, 2012; Parmaksız, 2008). Türkiye'deki beliren yetişkinlerin özelliklerini ortaya koymak ve kültürel anlamda durumlarını belirlemek oldukça önemli görülmektedir. Bu özelliklerinden birisinin psikolojik ihtiyaçlar olduğu söylenebilir.

Psikolojik ihtiyaçlar bireyin sahip olduğu önemli ihtiyaçlar arasında yer almaktadır. Glasser (1965) psikolojik ihtiyaçları davranışların altında yatan motivasyon kaynağı olarak görmekte, bireyin davranışlarının psikolojik ihtiyaçlarını gidermek amacına yöneldiğini ifade etmektedir. Ryan (1995) psikolojik ihtiyaçların bireyin biyolojik özellikleri ile sosyal özellikleri arasında birleştirici bir role sahip olduğunu ifade etmektedir. Psikolojik ihtiyaçların giderilmesinin bireyin ruh sağlığına olumlu katkı yaptığı ve ruh sağlığının korunmasıyla yakından ilişkili olduğu bilinmektedir (Ryan ve ark, 2008; Uzman, 2014; Schutte ve Malouff, 2018). Çünkü psikolojik ihtiyaçların giderilmesi aynı zamanda bireyin kendini gerçekleştirme hedefleri ile yakından ilişkilidir (Henwood ve ark., 2015). Birey bazen psikolojik ihtiyaçlarını sağlıklı ve toplumun kabul edeceği yollardan gidermeyi tercih etmek yerine gelişimine katkı yapmayan olumsuz davranışlara yönelerek gidermeye yönelebilir. Ancak bu yönelim bireyin psikolojik ihtiyaçlarını gidermesine yardımcı olmamaktadır. Örneğin, yapılan bir araştırmada psikolojik ihtiyaçlar ile olumsuz davranışlar arasında yer alan akademik erteleme ve internet bağımlılığı arasında negatif ilişki bulunmuştur (Can ve Zeren, 2019). Bu nedenle psikolojik ihtiyaçların sağlıklı bir şekilde doyurulması bireyin olumlu yaşam özelliklerinin gelişimini sağlarken, olumsuz özelliklerinin de azalmasına yardımcı olmaktadır.

Modern psikoloji literatüründe psikolojik ihtiyaçlar üzerine tartışmalar derin fikir ayrılıklarına neden olmakla birlikte farklı ekollerin oluşmasına neden olmuştur. Örneğin Gestalt psikologları algı ile ilgilenirken, alan kuramının öncüsü Lewin ihtiyaçlara ve sosyal özelliklere vurgu yapmıştır (Schultz ve Schultz, 2007). Diğer taraftan modern psikolojinin en önemli ismi olarak kabul edilen Freud insan davranışlarını büyük oranda biyolojik faktörlerle açıklamaya çalışırken, bu fikre karşı çıkan Adler ise sosyal faktörlere dikkatleri çekmiştir (Sweeney, 2009). Adler her bireyin doğuştan getirdiği bir gizil gücü olarak gördüğü sosyal ilginin çevre ile etkileşim sonucunda ve öğrenme yaşantılarıyla geliştiğine inanmaktadır (Geçtan, 2000; Schultz ve Schultz, 2007). Sosyal ilgisi gelişen bireyin bu süreçte aynı zamanda psikolojik ihtiyaçlarını giderdiği söylenebilir. Çünkü Adler'in bireysel psikoloji bakışı açısına göre mutluluğun ve başarının büyük oranda sosyal bağlantılarla ilgili olduğuna inanılmaktadır (Corey, 2005).

Temelleri daha önce atılmakla birlikte ilk olarak psikolojik ihtiyaçlar kavramını boyutlarıyla birlikte Abraham Maslow'un (1943) kullandığı söylenebilir. Bunu takip eden süreçte, Glasser (1989) önce Kontrol Teorisi olarak adlandırdığı, daha sonra adından dolayı yanlış anlaşılması için adını Seçim Teorisi olarak değiştirdiği teorisinde psikolojik ihtiyaçlara dikkat çekmiştir. Glasser'in (2003) temel ihtiyaçlar olarak ifade ettiği psikolojik ihtiyaçların boyutları arasında sevgi ve ait olma, güç, özgürlük ve eğlence yer almaktadır. Glasser'dan sonra Öz Belirleme Kuramı'nın öncüleri olan Deci ve Rayn (2000) psikolojik ihtiyaçlar kavramını ele alarak; ilişki, yeterlilik ve otonomi üzere üç boyut tanımlamıştır. Bu çalışmada Glasser'in (2003) Seçim Teorisi temel alınarak üniversite öğrencileri için psikolojik ihtiyaçlar ölçeğinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Seçim teorisinin temel alınmasının gerekçesi olarak öz belirleme kuramındaki psikolojik ihtiyaçlar ile (ilişki/sevgi ve ait olma,

yeterlilik/güç otonomi/özgürlük) benzerliklerinin olması ve bunlara ek olarak ayrıca seçim teorisinde eğlence ihtiyacının olmasıdır.

Farklı yaşam dönemlerinde, bireyin gelişim özelliklerine, sahip olduğu içsel ve dışsal faktörlere göre değişik şekillerde karşılanabilen bu ihtiyaçları Glasser (2003) temel ihtiyaçlar olarak ifade etmektedir. Psikolojik ihtiyaçların karşılanması bireyin öznel iyi oluşu (Ryan ve Deci 2000; Cihangir-Çankaya, 2009; Türkdoğan ve Duru, 2012), mutluluk düzeyi (Sapmaz, Doğan, Sapmaz, Temizel ve Tel, 2012) gibi kavramlar ile ilişkili bulunmuştur. Ayrıca psikolojik ihtiyaçlar bireyin duygusal dünyası ile birlikte motivasyon, öğrenme gibi diğer bilişsel özellikleri ile de ilişkili görülmektedir (Krapp, 2005).

Glasser'a (2003) bireyin davranışlarının genetik olarak beş temel ihtiyacı karşılamaya yöneldiğini belirtmektedir. Seçim teorisi insanları beş temel ihtiyacın birinin (hayatta kalma) fizyolojik ihtiyaçları kapsadığını, dördünün ise temel psikolojik ihtiyaçlar (Sevgi ve ait olma, güç, özgürlük ve eğlence) olduğunu belirtir (Glasser, 1997). Sevme ve başkalarıyla ilgilenmeyi içeren *sevgi ve ait olma ihtiyacı* aile, arkadaş, iş ve sosyal ilişkilerinde bireylerin sevdiği ve kendisiyle ilgilenildiği duygusuna sahip olması, aynı zamanda diğerlerini sevmesi ve onlarla ilgilenmesidir. (Wubbolding, 1988; Frey ve Wilhite, 2005). Kişisel olarak gelişmeyi ifade eden *güç ihtiyacı* bireyin bilgi ve beceri kazanması, yaşam kalitesini artırması, başarıya yönelmesi ve kendini değerli hissetmesidir (Wubbolding, 1988; Erwin, 2003; Peterson, 2000). Bireyin yaşamının kontrolünün elinde olduğu duygusu ile ilişkili olarak hayatta kararlar vermesini içeren *özgürlük ihtiyacı*, bireyin içinden geldiği gibi davranmasını ve bağımsız olmasını ifade etmektedir (Erwin, 2003; Wubbolding, 1988; Mishler ve Cherry, 1999). Öğrenme sürecinden keyif alma, çözümler üretirken zevk duymayı ifade eden *eğlence ihtiyacı* bir işi sevmeyi, mizah duygusuna ve yeteneğine sahip olmayı, hobileri kapsamaktadır (Frey ve Wilhite, 2005). Birey hem öğrenme ve psiko-sosyal açıdan iyi oluş için hem de stresi azaltmak, yaratıcılığını ortaya çıkartmak, kişilerarası ilişkiler kurmak için eğlence ihtiyacını gidermeye çalışmaktadır (Erwin, 2003).

Literatürde psikolojik ihtiyaçlar kavramını seçim teorisine dayalı olarak, farklı yaş gruplarında ölçmek amacıyla çeşitli ölçme araçları geliştirildiği görülmektedir (Harvey ve Retter, 1995; Glasser ve Glasser, 2000). Bunlara ek olarak Türkçe temel ihtiyaçlar ölçeklerinin geliştirildiği görülmektedir. Örneğin İkinci (2003) lise öğrencileri için temel ihtiyaçlar ölçeği geliştirmiştir. Eşici (2007) lise öğrencileri için geliştirilen bu ölçeği ortaokul öğrencilerine uyarlamıştır. Türkdoğan (2010) ise üniversite, öğrencileri için hayatta kalma boyutunu de içine alan beş boyutlu psikolojik ihtiyaçlar ölçeği geliştirmiştir. Bu ölçme araçları incelenerek beliren yetişkinlik dönemindeki bireyler için seçim teorisine dayalı dört temel psikolojik ihtiyaç olan sevgi ve ait olma, güç, özgürlük ve eğlence boyutlarından oluşan yeni bir psikolojik ihtiyaçlar ölçeği geliştirilmesine karar verilmiştir. Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı, hem araştırma süreçlerinde hem de psikolojik danışma hizmetlerinde kullanılmak üzere beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin temel psikolojik ihtiyaçlarının doyumunu belirlemek için Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği'nin geliştirilmesidir.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 eğitim öğretim yılında üniversite öğrenimine devam eden 258'i kadın, 161'i erkek toplam 419 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin 1., 2., 3. ve 4 sınıflarda öğrenim gördükleri ve yaşlarının 18-25 arasında değiştiği görülmektedir. Kadın katılımcıların yaşlarının ortalaması 20.36, erkek katılımcıların ise 21.23'tür. Araştırmaya katılanların belirlenmesinde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012).

Ölçek Madde Havuzunun Hazırlanması

Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği'nin maddeleri hazırlanmadan önce literatür kapsamlı bir şekilde incelenerek ölçeğin kuramsal temeli oluşturulmaya çalışılmıştır. Ölçek geliştirilirken William Glasser'in seçim teorisinde yer alan sevgi ve ait olma, güç, özgürlük ve eğlence olarak ifade edilen temel psikolojik ihtiyaçlar kavramı temel alınmıştır. Bu bağlamda 59 maddeden oluşan bir madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzu oluşturulduktan sonra alanda uzman iki öğretim elemanı ile bir ölçme ve değerlendirme uzmanından uzman görüşü alınmıştır. 33 öğrenci üzerinde pilot uygulama yapılmıştır. 59 madde beş basamaklı Likert ("1" Hiçbir zaman, "2" Nadiren, "3" Arasıra, "4" Genellikle, "5" Her Zaman) bir derecelendirme ölçeği şeklinde hazırlanmış ve bu maddeler araştırma grubuna uygulanmak üzere yeniden düzenlenmiştir. Likert tipi ölçme araçlarında seçenek sayısının geçerlik güvenirlik için önemli olmadığı (Matell ve Jacoby, 1971) konusunda görüşlerin yanı sıra önemli olduğunu ifade eden çalışmalar bulunmaktadır (Preston ve Colman, 2000). Beşli derecelendirmenin tercih edilmesinin nedeni olarak Preston ve Colman (2000) tarafından ifade edilen geçerlik ve güvenirlik üzerindeki orta düzeyde etki belirtilebilir. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar bireylerin psikolojik ihtiyaçlarının karşılanma düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

BULGULAR ve YORUMLAR

Faktör Yapısı ve Geçerliliği

Seçim teorisi bağlamında Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği'nin faktöriyel yapısını belirlemek amacıyla SPSS 21 ve3 AMOS 18 paket programlarında açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. 59 madde üzerinden yapılan faktör analizi sonrası 4 boyuttan oluşan 25 maddelik psikolojik ihtiyaçlar ölçeği formu oluşturulmuştur. Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri eşgüdümlü olarak gerçekleştirilmiştir. Kuramsal dayanaklar doğrultusunda ölçme aracını geliştirmiş araştırmacı açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizini eşgüdümlü bir şekilde yaparak faktör deseni hakkında karar verebilir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). Yapılan bu analizler aşağıda sunulmuştur.

25 maddeden oluşan Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği'nin faktöriyel yapısının belirlenebilmesi amacıyla gerçekleştirilen açıklayıcı faktör analizinde faktör bağımsızlıklarının en üst düzeyde sağlanabilmesi amacıyla temel bileşenler analizi kapsamında Varimax Dik Döndürme tekniği kullanılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda öz değeri 1 ve üzeri olan 6 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Ancak seçim teorisi bağlamında temel psikolojik ihtiyaçlar dört alt boyutta ele alınmaktadır. Bu nedenle faktör analizi tekrar edilerek 4 faktör ile sınırlandırılmıştır. Yapıya uymayan maddeler çıkartılarak analiz tekrar edilmiş ve nihai olarak uygun değerleri alan 25 madde ölçeğe alınmıştır. Bu analiz sonucunda KMO katsayısı .91, birinci faktör için açıklanan varyans %17.50, ikinci faktör için %9.13, üçüncü faktör için %9.28 ve dördüncü faktör için %12.30 olarak bulunmuştur. Bununla birlikte 4 faktörün birlikte açıkladığı toplam varyans %48.21'dir. Analizler sonucunda oluşan faktörler sırasıyla Sevgi ve Ait Olma, Güç, Özgürlük ve Eğlence (Glasser, 2003) olarak adlandırılmıştır. Faktörlere ait maddelerin faktör yükleri sırasıyla .64 ile .75, .38 ile .70, .55 ile .69, .45 ile .65 arasında değişmektedir. Açıklayıcı faktör analizi sonuçları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği'ne İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

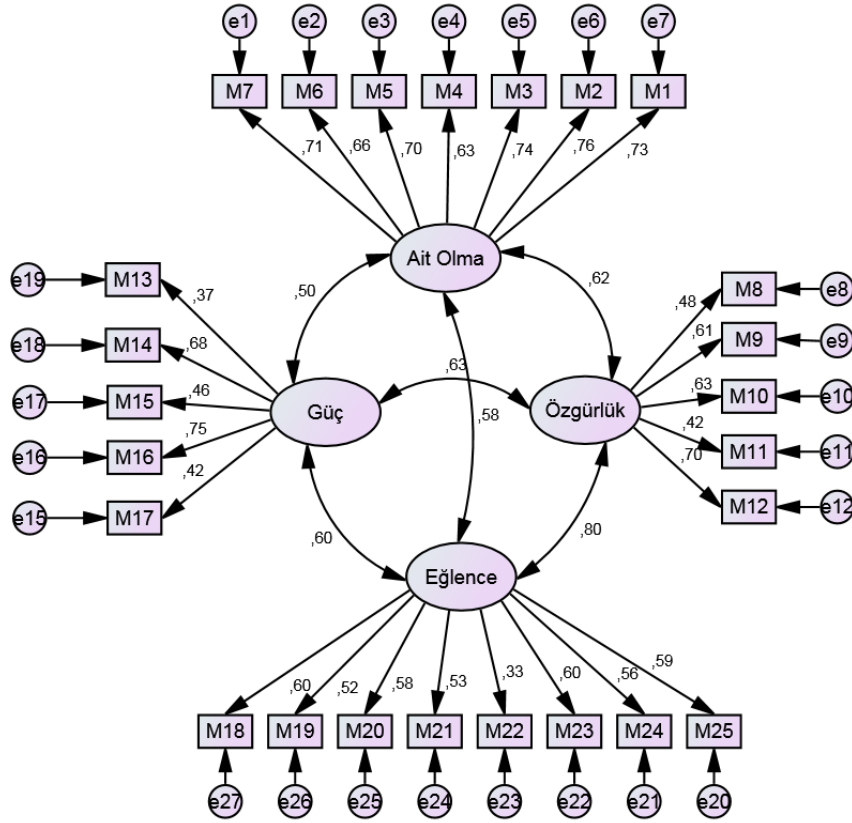
	Sevgi/A it Olma	Özgürlük	Güç	Eğlence
M1 Ailem bana her fırsatta beni sevdiğini hissettirir	.727			
M2 Ailem beni sevgi ve şefkatle dinleyerek anlamaya çalışır	.754			
M3 Ailem benimle vakit geçirmekten hoşlanır	.738			
M4 Ailemdeki bireyleri seviyorum	.641			
M5 Aileme bağımın çok güçlü olduğunu hissediyorum	.725			
M6 Ailemle gurur duyuyorum	.688			
M7 Ailemle vakit geçirmekten hoşlanırım	.754			
M8 Arkadaşlarımın fikirlerini alsam da son kararı ben veririm		.700		
M9 Hayatımda tercihlerimi kendim yaparım		.678		
M10 Herkes karşı çıksa da kafama koyduğum bir şeyi gerçekleştiririm		.549		
M11 Kendi hayatımla ilgili kontrolün benim elimde olduğunu hissederim		.379		
M12 Kendim için beğendiğim bir şeyi kimseye danışmadan alırım		.483		
M13 Başkaları tarafından bana değer ve önem verildiğini hissederim			.635	
M14 Çevremde/okulumda/mahalleimde yeterince tanındığımı düşünüyorum			.689	
M15 Hayatta başarılı bir insan olduğumu düşünüyorum			.640	
M16 Kendimi aşmak için gayret gösteririm			.578	
M17 Sahip olduğum becerileri yeterince sergilediğimi düşünüyorum			.547	
M18 Eğlenmek için uğraşlar edinirim				.654
M19 Katıldığım etkinliklerde zamanın nasıl geçtiğini anlamam				.614
M20 Kendimi mutlu hissettiğim etkinliklere katılırım				.602
M21 Keyifli zaman geçirmenin bir yolunu bulabilirim				.472
M22 Kitap, dergi gibi yayınları zevk alarak okurum				.503
M23 Tatil veya gezilerde hoşça vakit geçirebilirim				.554
M24 Yeni bir şeyler öğrenirken keyif alırım				.576
M25 Zaman ilerledikçe bilgi ve becerilerimin geliştiğini fark ediyorum				.452
Açıklanan Varyans %	17.50	9.13	9.28	12.30

Doğrulayıcı Faktör Analizi

Ölçeğin tanımlanmış olan dört faktörlü yapısının geçerliğini test etmek için AMOS 18 programı kullanılarak DFA işlemi gerçekleştirilmiştir. DFA belirli değişkenlerin bir kuram temeline önceden belirlenmiş faktörlere dayalı bir ön beklentinin sınanmasına dayalıdır (Sümer, 2000; Schaumacker ve Lomax, 2010). DFA'nın, AFA işleminin yapıldığı grupla yapılabileceğine ilişkin görüşlerin olması nedeniyle DFA aynı veri seti üzerinde gerçekleştirilmiştir (Van Prooijen ve Van Der Kloot, 2001).

Yapılan DFA sonucunda dört faktörlü yapının üniversite öğrencileri üzerinde ne derece uyum gösterdiği incelenmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde faktörler arasındaki ilişkilerin yüksek olduğunu göstermiştir. Dört faktörlü ölçme modeline sahip ölçek için uyum istatistikleri incelenmiş ve Ki kare ($\chi^2=547.478$, $sd=269$, $\chi^2/sd= 2.03$, $p<.001$) değerinin anlamlı olduğu görülmüştür. DFA sonucunda elde edilen χ^2/sd oranının 2.03 olması nedeniyle uyumun mükemmel olduğu söylenebilir. Uyum indeksi incelendiğinde RMSEA=.05, RMR=.04, CFI=.91, GFI=.90 olarak bulunmuştur.

DFA sonuçlarına ait path diagramı ve faktör yükleri Şekil 1' de sunulmuştur.

Şekil 1. Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeğine Ait DFA Sonuçları

Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği'nin Güvenirliği

Güvenirlik için Cronbach'ın Alfa (α) katsayısı ile içtutarlılığı ve testin tekrarı tekniğiyle de kararlılığını belirleme çalışmaları yapılmıştır. Faktörlere ait Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı değerleri sırasıyla $\alpha =.87$, $\alpha =.69$, $\alpha =.66$ ve $\alpha =.76$ olarak bulunmuştur. 47 katılımcıya iki hafta arayla Psikolojik

İhtiyaçlar Ölçeği uygulanmıştır. Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği'nin içtutarlık ve kararlılık katsayılarına ilişkin bulgular Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. İç Tutarlık Katsayıları ve Test Tekrarı Korelasyon Katsayıları

Boyutlar	α	r_{tt}
Sevgi ve Ait Olma	.87***	.91***
Özgürlük	.69***	.66***
Güç	.66***	.82***
Eğlence	.76***	.70***

*** p<.001

Tablo 3’te görüldüğü gibi Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği'nin boyutlarının içtutarlık katsayılarının .66 ile .87 aralığında, test tekrarına ilişkin kararlılık katsayılarının .66 ile .91 aralığında değiştiği görülmektedir. Sevgi ve Ait Olma boyutunun kararlılık katsayısı ($r=.91$, $p<.001$), Özgürlük boyutunun test tekrarına ilişkin kararlılık katsayısı ($r=.66$, $p<.001$), Güç boyutunun test tekrarına ilişkin kararlılık katsayısı ($r=.82$, $p<.001$), ve Eğlence boyutunun test tekrarına ilişkin kararlılık katsayısı ($r=.70$, $p<.001$) olarak bulunmuştur.

TARTIŞMA / SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada beliren yetişkinlerin (18-25 yaşları arası) temel psikolojik ihtiyaçlarını giderme düzeylerini belirlemek için Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği geliştirilerek psikometrik özellikleri incelenmiştir. Literatür incelenerek oluşturulan madde havuzunda 59 madde yer almış ve beşli likert tipi ölçek formu oluşturulmuştur.

Geçerlik çalışması için ilk olarak AFA yapılarak 25 maddeden oluşan dört boyutlu yapıya sahip ölçeğin açıklanan toplam varyansı %48.21 olarak belirlenmiştir. Çok faktörlü yapılara sahip ölçeklerin açıklanan varyansının %40’ın üzerinde olması yapı geçerliğinin iyi düzeyde olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2011). AFA sonucunda elde edilen yapının doğruluğu için DFA uygulanmıştır. Gerçekleştirilen DFA sonucunda elde edilen model uyum indeksleri incelendiğinde temel ölçütleri iyi düzeyde karşılamış olduğu görülmüş, böylece ölçeğin faktör yapısı hem kuramsal hem de istatistiksel olarak doğrulanmıştır.

Yapılan DFA sonucunda elde edilen uyum indeksleri incelendiğinde $\chi^2/sd=2.03$ bulunmuştur. Büyük örneklerde χ^2/sd oranının 3’ün altında olması mükemmel uyuma işaret etmektedir (Sümer, 2000). Ek olarak RMSEA değeri .08’den düşük olduğu için uyumun iyi olduğu söylenebilir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010; Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008). Ayrıca diğer uyum indeksleri incelendiğinde RMR uyum değerinin .04 düzeyinde olması uyumun mükemmel olduğu anlamına gelmektedir (Brown, 2006). CFI, GFI değerlerinin .90 üzerinde olması, uyumun oldukça iyi olduğu anlamına gelmektedir (Hu ve Bentler, 2000; Sümer, 2000; Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010; Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008). Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği'nin genel olarak değerlendirildiğinde uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeyde ve geçerli olduğu görülmektedir. Ayrıca güvenilirlik çalışması için iç tutarlılık katsayısı ve test tekrar test uygulaması gerçekleştirilerek kararlılık katsayısı hesaplanmıştır. Literatür incelendiğinde .70 ve üzeri iç tutarlılık ve kararlılık katsayılarının tatmin edici, .65 ve .70 arasında kalan katsayılarının ise kabul edilebilir değerler olarak görülmektedir (Cronbach, 1990; Weinberg ve Abramowitz, 2002).

Sonuç olarak yapılan psikometrik çalışmalar değerlendirildiğinde ölçeğin temel ölçütleri karşıladığı ve beliren yetişkinlik döneminde kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir araç olduğu söylenebilir. Ölçeğin ikinci düzey DFA analizi yapılmadığı için toplam puan alınarak kullanılmaması önerilir. Ölçeğin farklı örneklem gruplarında ileri düzey psikometrik özelliklerinin incelenmesi önerilmektedir. Ayrıca beliren yetişkinlik dönemi 18-25 yaşları arasında kapsamaktadır. Ancak bu çalışmada sadece üniversite öğrenimine devam eden grup üzerinde çalışılmış olması bir sınırlılık olarak görülmektedir. Ayrıca çalışmanın sadece devlet üniversitelerinde görev yapan öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmesi sınırlılıklar arasında yer almaktadır. Bu nedenle ölçme araçlarının farklı özelliklere sahip gruplar üzerinde kullanılmadan önce geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının tekrarlanması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469–480.
- Arnett, J. J. (2004). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*. New York: Oxford University Press.
- Atak, H. (2011). Yetişkinliğe aşamalı geçiş: Beliren yetişkinlik tek bir ana yol mu? *İlköğretim Online*, 10, 51-67.
- Atak, H. ve Çok, F. (2010). Beliren yetişkinlik (emerging adulthood): İnsan yaşamında yeni bir dönem. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17 (1), 39-50.
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory Factor Analysis for Applied Research*. New York: Guilford Press.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı - İstatistik, Araştırma Deseni, Spss Uygulamaları ve Yorum* (15. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Can, S., ve Zeren, Ş. G., (2019). The Role of Internet Addiction and Basic Psychological Needs in Explaining the Academic Procrastination Behavior of Adolescents. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48 (2), 1012-1040.
- Cihangir Çankaya, Z. (2009). Özerklik Desteği, Temel Psikolojik İhtiyaçların Doyumu ve Öznel İyi Olma: Öz-Belirleme Kuramı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (31), 23-31.
- Corey, G., (2005). *Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları*. Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M., (2000). The “What” And “Why” of Goal Pursuits: Human Needs and The Self Determination of Behaviour. *Psychological Inquiry*, 11 (4), 227-269.
- Erwin, J.C. (2003). Giving Students What They Need. *Educational Leadership*. 61 (1), 19-24.
- Eryılmaz, A., Ercan, L. (2010). Beliren yetişkinlikte romantik yakınlığı başlatma: yakınlığa karşı yalıtılmışlık mı? *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 34, 119-128.
- Eryılmaz, A., Ercan, L. (2011). Beliren yetişkinlikte romantik yakınlığı başlatma ve algılanan kontrol. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (2), 21-42.

- Eryılmaz, A., ve Atak, H. (2011). Investigation of starting romantic intimacy in emerging adulthood in terms of self-esteem, gender and gender roles. *Educational Sciences: Theory & Practice*. 11(2), 595-600.
- Fincham F. D & Cui M. (2011). *Emerging Adulthood and Romantic Relationships: An Introduction*, Cambridge University Press.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education(8th Ed.)*. New York: McGraw-Hill.
- Frey, L.M. & Wilhite, K. (2005). Our Five Basic Needs: Application for Understanding the Function of Behavior. *Intervention in School and Clinic*. 40 (3), 156-160.
- Geçtan, E., (2000). *Psikanaliz ve Sonrası* (9. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Glasser, W. (1965). *Reality Therapy: A New Approches to Psychiatry*. New York: Harper And Row.
- Glasser, W. (1997). Choice Theory and Student Success. *Education Digest*. 63 (3),16-21.
- Glasser, W. & Glasser, C. (2000). *Getting Together and Staying Together: Solving the Mystery of Marriage*, Quill, New York.
- Glasser, W., (1989). *Control Theory in the Practice of Reality Therapy: Case Studies*. New York, NY: Harper & Row Publishers.
- Glasser. W. (2003). *Seçim Teorisi* (Çev: Müge İzmirli). İstanbul: Hayat Yayınları.
- Harvey, V. S., & Retter, K. (1995). The Development of the Basic Needs Survey, *Journal of Reality Therapy*, 15, 76-80.
- Henwood, B. F., Derejko, K. S., Couture, J. & Padgett, D. K., (2015). Maslow and Mental Health Recovery: A Comparative Study of Homeless Programs for Adults with Serious Mental Illness. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*. 42, 220-228. DOI 10.1007/s10488-014-0542-8.
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M.R. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *Journal of Business Research Methods*, 6, 53–60.
- Hu, L. & Bentler, P. (2000). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6 (1), 1-55.
- İlhan, T. ve Özdemir, Y. (2012). Beliren yetişkinlerde yaş, cinsiyet ve bağlanma stillerinin kimlik statüleri üzerindeki yordayıcı rolü. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 227-241.
- Krapp, A., (2005). Basic needs and the development of interest and intrinsic motivational orientations. *Learning and Instruction*, 15, 381-395
- Maslow, A. H., (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.
- Matell, M. S., & Jacoby, J. (1971). Is there an optimal number of alternatives for Likert scale items? I. Reliability and validity. *Educational and Psychological Measurement*, 31(3), 657–674. <https://doi.org/10.1177/001316447103100307>
- Parmaksız, H. R., (2008). *Beliren yetişkinlikte kültürel etkinliklere katılım*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Peterson, A.V. (2000). Choice Theory and Reality Therapy. *TCA Journal*. 28 (1), 41-50.
- Preston, C. C., & Colman, A. M. (2000). Optimal number of response categories in rating scales: Reliability, validity, discriminating power, and respondent preferences. *Acta Psychologica*, 104, ss. 1-15.

- Ryan, R. M. & Deci, E. L., (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. *Contemporary Educational Psychology* 25, 54–67. doi:10.1006/ceps.1999.1020
- Ryan, R. M., (1995). Psychological Needs and the Facilitation of Integrative Processes. *Journal of Personality*, 63(3):397-427. doi: 10.1111/j.1467-6494.1995.tb00501.x.
- Ryan, R. M., Patrick, H., Deci, E. L., & Williams, G. C. (2008). Facilitating health behaviour change and its maintenance: Interventions based on self-determination theory. *European Health Psychologist*, 10, 2–5.
- Sapmaz, F., Doğan, T., Sapmaz, S., Temizel, S., & Tel, F. D. (2012). Examining predictive role of psychological need satisfaction on happiness in terms of self-determination theory. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 55, 861-868.
- Schultz, D. P. & Schultz, S. E. (2007). *Modern Psikoloji Tarihi* (Çev: Yasemin Aslay). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2010). *A beginners guide to structural equation modeling*. New York: Routledge.
- Schutte, N. S. & Malouff, J. M., (2018). Basic Psychological Need Satisfaction, Affect and Mental Health. *Current Psychology*, 40:1228–1233. doi.org/10.1007/s12144-018-0055-9
- Sümer, N. (2000). Yapısal Eşitlik Modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*,3(6):74-79.
- Sweeney, T. J., (2009). *Adlerian Counseling and Psychotherapy A Practitioner's Approach* (Fifth Edition). New York: Routledge.
- Türkdoğan, T. ve Duru, E., (2012). The Role of Basic Needs Fulfillment in Prediction of Subjective Well-Being among University Students. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 12(4), 2440-2446.
- Türkdoğan, T., (2010). Üniversite Öğrencilerinde Temel İhtiyaçların Karşılama Düzeyinin Öznel İyi Oluş Düzeyini Yordamadaki Rolü. Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Denizli.
- Uzman, E., (2014). Basic psychological needs and psychological health in teacher candidates. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116, 3629 – 3635.
- Van Prooijen, Jan-Willem & Van Der Kloot, Willem A. (2001). Confirmatory analysis of exploratively obtained factor structures. *Educational and Psychological Measurement*, 61(5), 777-792.
- Weinberg, S. L. & Abramowitz, S. K. (2002). *Data Analysis for the Behavioral Sciences Using SPSS*. New York: Cambridge University Press.
- Wubbolding, R.E. (1988). *Using Reality Therapy*. Toronto: Fitzhenry&Whiteside Ltd.

Extended Abstract

Each period of development has its own unique characteristics as well as its developmental tasks. In respect to this, academic studies often refer to the age between 18-25 years, which particularly includes university years, by using the term of “Emerging Adulthood” General characteristics of the period includes the aspects related to identity exploration, instability, and self-focus. As human beings continue to develop throughout their lives, they present varying needs in every period of life. Such needs are not only physiological but also psychological. Indeed, psychological needs are considered among the critical needs of individuals. Psychological needs are the underlying motivation for behaviour. Psychological needs play a unifying role between an individual’s biological features and social characteristics. In addition, the satisfaction of psychological needs contributes positively to the mental health of an individual, creating a protective effect on mental health. Despite the fact that its foundations had been laid long before, Abraham Maslow can be considered the first to introduce the concept of psychological needs with its dimensions. Furthermore, Choice Theory stressed out the importance of psychological needs. These dimensions of psychological needs are love and belonging, power, freedom, and fun. The pioneers of Self-Determination Theory who are Deci and Rayn defined three dimensions, namely, relationship, competence, and autonomy by addressing the concept of psychological needs after Glasser. This study aimed to develop a psychological needs scale for university students based on Glasser’s Choice Theory. The reason for taking choice theory as a basis is that it has similarities with the psychological needs (relationship/love and belonging, competence/power, autonomy/freedom) as mentioned in self-determination theory, besides the fact that it comprises the need for fun. The literature review shows that various measurement tools have been developed to measure the concept of psychological needs in different age groups based on choice theory. Apart from these, a number of Turkish scales for basic needs have also been developed. For example, İkinci developed a basic needs scale for high school students; Eşici adapted that scale for secondary school students. Türkdoğan, on the other hand, developed a five-dimensional psychological needs scale, including the survival dimension, for university students. By examining such measurement tools, a new psychological needs scale was developed based on choice theory in order to employ it in the context of individuals in emerging adulthood in such a way that it would consist of four basic psychological needs (i.e., love and belonging, power, freedom, and fun). In this respect, the aim of this study was to develop the Basic Psychological Needs Scale to determine the extent of satisfaction of basic psychological needs of individuals in emerging adulthood. For this purpose, a 59-item item pool was created by reviewing the relevant literature. Following the expert opinions, pilot trials were carried out on 33 students to make the necessary revisions. The sample group consisted a total of 419 people (258 women and 161 men). In order to determine the factorial structure of the Basic Psychological Needs Scale, exploratory and confirmatory factor analyses were performed using SPSS 21 and AMOS 18 software packages. Upon the factor analysis on 59 items, a 25-item Basic Psychological Needs Scale form was created, consisting of 4 dimensions. Exploratory and confirmatory factor analyses were carried out in a coordinated manner. It is evident that researchers can make a sound decision about the factor design by performing the exploratory and confirmatory factor analysis in a coordinated way, upon developing a measurement tool in line with the theoretical bases. The relevant analyses are presented below. The present study employed the Varimax Vertical Rotation technique for the principal components analysis in order to ensure that the factor independence remained at the highest level in exploratory factor analysis, as a result of which, a 6-factor structure with an eigenvalue of 1 and above was obtained. However, in the context of choice theory, basic psychological needs were addressed in four sub-dimensions. For this reason, factor analysis was repeated and limited to 4 factors. The analysis was repeated by removing the items that did not fit the structure, and finally, 25 items with appropriate values were included in the scale. As a consequence of this analysis, the KMO coefficient was .91, the variance explained for the first factor was 17.50%, the second factor was 9.13%, the third factor was 9.28%, and the fourth was 12.30%. Nevertheless, the total variance explained by the 4 factors together was 48.21%. The factors that

emerged as a result of the analyses were labeled as *Love and Belonging*, *Power*, *Freedom* and *Fun*. The factor loads of the items belonging to the factors ranged from .64 to .75, from .38 to .70, from .55 to .69, and from .45 to .65, respectively. As a result of the CFA, we examined to what extent the four-factor structure was compatible with university students. The results of the analysis revealed that the relationships between the factors were high. The goodness-of-fit statistics for the scale with a four-factor measurement model were examined, and the Chi-square ($\chi^2=547.478$, $sd=269$, $\chi^2/sd= 2.03$, $p<.001$) value was found to be statistically significant. Since the χ^2/sd ratio obtained as a result of CFA was 2.03, the goodness-of-fit was considered to be the best-fit. In this framework, the goodness-of-fit index analysis results were as follows: RMSEA=.05, RMR=.04, CFI=.91, GFI=.90. For reliability, the internal consistency was estimated using Cronbach's Alpha (α) coefficient, and the stability was determined with the test repetition technique. Cronbach's Alpha reliability coefficient values of the factors were found as $\alpha=.87$, $\alpha=.69$, $\alpha=.66$, and $\alpha=.76$, respectively. The Basic Psychological Needs Scale was administered to 47 participants at two-week intervals. The internal consistency coefficients of the dimensions of the scale varied between .66 and .87, while the stability coefficients for retesting varied between .66 and .91. As a result, based on the evaluation of psychometric studies, it can be assumed that the scale meets the basic criteria and is a valid and reliable tool that can be used for emerging adulthood. Since the second level CFA analysis of the scale was not performed, it is recommended not to use the scale by taking the total score.